



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

DRŽAVNA SEKRETARKA

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana T: 01 369 77 14

F: 01 369 78 29

E: gp.mddsz@gov.si

www.mddsz.gov.si

VSA MINISTRSTVA

- poslati po e-pošti

Številka: 101-3/2018

Datum: 22. 1. 2018

Zadeva: Usmeritve za ravnanje v času stavke

Upošteva 4. točko Sklepa Vlade Republike Slovenije z dne 18. 1. 2018 in skladno s pristojnostmi Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti posredujemo usmeritve za ravnanje v času stavke, kot izhajajo iz Zakona o stavki:

Pravica do stavke se uveljavlja pod pogoji, določenimi z Zakonom o stavki (Uradni list SFRJ, št. 23/1991, s spremembami, v nadaljnjem besedilu: ZStk), ki temelji na ratificiranih mednarodnih dokumentih in Ustavi Republike Slovenije. ZStk stavko definira na ta način, da določa, da je stavka organizirana prekinitev dela delavcev za uresničevanje tako ekonomskih in socialnih pravic, kot tudi interesov iz dela. Pravica do stavke je pravica posameznega delavca, ki pa se lahko izvršuje le kolektivno. Vsak delavec se sam prosto odloči o svoji udeležbi v stavki.

Splošna pravila

ZStk najprej določa splošne pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za zagotovitev zakonitosti stavke, kar vpliva tudi na pravice in varstvo delavcev, ki so udeleženi v stavki, in sicer:

- sprejem sklepa o začetku stavke s strani organa sindikata ali večine delavcev pri delodajalcu, ki mora vsebovati zahteve delavcev, čas začetka stavke, kraj zbiranja udeležencev stavke in oblikovanje organa, ki zastopa interese delavcev in v njihovem imenu vodi stavko - t.i. stavkovni odbor;
- pravočasna napoved stavke - stavkovni odbor mora napovedati stavko najpozneje 5, 7 oz. 10 dni pred dnevom, določenim za njen začetek (odvisno od stavke v zasebnem sektorju, državnih organih ali v javnih službah);
- omogočiti čas za sporazumno rešitev nastalega spora - stavkovni odbor in predstavniki organov, ki jim je napovedana stavka, morajo od dneva napovedi stavke in med njo obvezno poskušati sporazumno rešiti nastali spor;
- stavka se mora organizirati in tudi voditi na način, ki ne ogroža varnosti in zdravja ljudi in premoženja, pri čemer mora biti omogočeno tudi nadaljevanje dela po končani stavki. Ob tem morajo biti organizatorji in udeleženci v stavki pozorni tudi na to, da ne preprečujejo dela delavcem, ki v stavki ne sodelujejo (5. člen ZStk).

Stavka preneha na dva načina. Prvi je s sporazumom subjektov, ki so sprejeli sklep o stavki in organov, ki jim je bil ta sklep poslan, drug način prenehanja stavke pa je možen s sklepom sindikata oziroma delavcev, ki so sprejeli sklep o začetku stavke.

Poleg izpostavljene splošne ureditve organiziranja in vodenja stavke ZStk vsebuje še dodatne specifične določbe, ki se nanašajo na pravico do stavke za zaposlene v javnih službah, državnih organih ter v vojski in policiji.

Posebna pravila za stavko v javnih službah

Za stavko v javnih službah (zakon uporablja še staro terminologijo: organizacije in delodajalci, ki opravljajo dejavnost ali dela posebnega družbenega pomena, določena z zakonom ali na zakonu temelječem odloku skupščine družbenopolitične skupnosti) zakon postavlja dva dodatna pogoja, in sicer:

- zagotovitev minimalnega delovnega procesa, ki zagotavlja varnost ljudi in premoženja ali je nenadomestljiv pogoj za življenje in delo občanov ali drugih organizacij ter
- zagotovitev izpolnjevanja mednarodnih obveznosti (7. člen ZStk).

Z zakonom ali na njem temelječem aktu se mora določiti način zagotavljanja teh pogojev. Konkretna dela in naloge ter način njihovega opravljanja med stavko pa se v skladu z zakonom določijo s splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo.

V primeru stavke v javnih službah je treba stavko napovedati deset dni pred njenim začetkom, pri čemer se zahteva tudi izjava o načinu zagotovitve minimuma delovnega procesa.

Poleg splošnih zakonskih zahtev, ki se nanašajo na obdobje od napovedi stavke, morajo v primeru stavke v javnih službah vsi vpleteni do začetka stavke ponuditi tudi predlog za reševanje spora in s tem seznaniti delavce, ki so napovedali stavko in tudi javnost.

Stavkovni odbor mora med stavko sodelovati s poslovnim organom organizacije oziroma delodajalcem zaradi zagotovitve minimuma delovnega procesa iz prvega odstavka 7. člena ZStk. Delavci, ki opravljajo dela in naloge iz tretjega odstavka 7. člena ZStk, morajo med stavko izpolnjevati naloge poslovnega organa oziroma delodajalca.

Posebna pravila za stavko v državnih organih

Glede pravice do stavke v državnih organih (tudi na tem mestu zakon uporablja še staro terminologijo: organ oziroma organizacija družbenopolitične skupnosti in drug državni organ) zakon dodatno določa, da delavci v državnih organih lahko uresničujejo pravico do stavke pod pogojem, da ob tem ni bistveno ogroženo uresničevanje funkcije organa (11. člen ZStk).

S splošnim aktom oziroma kolektivno pogodbo se v skladu z zakonom določijo dela in naloge, ki se morajo kot bistvene za uresničevanje funkcije organa opravljati tudi med stavko.

Sicer pa velja sedemdnevni rok za napoved stavke, pri čemer mora biti podana tudi izjava o načinu opravljanja bistvenih nalog. Stavko je treba napovedati funkcionarju, ki vodi organ, pri

sporazumnem reševanju spora pa morajo sodelovati stavkovni odbor, sindikat, če ta ne opravlja funkcije stavkovnega odbora, funkcionar, ki vodi državni organ in predstavniki vlade.

Na področju ureditve pravice do stavke so **sprejeti številni zakoni**, ki natančneje urejajo pravico do stavke, kot npr. Zakon o zdravstveni dejavnosti, Zakon o zdravniški službi, Zakon o veterinarstvu, Zakon o veterinarskih merilih skladnosti, Zakon o gasilstvu, Zakon o letalstvu, Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij, Zakon o carinski službi, Zakon o sodiščih itd.

Glede uveljavljanja **pravice do stavke zaposlenih v obrambi in policiji**, pa ZStk napotuje na spoštovanje pogojev določenih v posebnih zakonih, kar urejata Zakon o obrambi in Zakon o organiziranosti in delu v policiji.

Pravne posledice

Organizacija, vodenje ali udeležba v stavki, ob upoštevanju vseh zahtev ZStk, za delavce ne pomeni kršitve delovne obveznosti, ne sme biti podlaga za disciplinski ali odškodninski postopek in tudi ne sme biti razlog za prenehanje delovnega razmerja.

ZStk nadalje določa, da delavci, ki sodelujejo v stavki, uveljavljajo temeljne pravice iz delovnega razmerja, razen pravice do nadomestila plače. Praviloma torej delavci v času stavke nimajo pravice do plače, razen če ni drugače določeno v kolektivnih pogodbah ali splošnih aktih, kar zakon izrecno dopušča. Kolektivne pogodbe v javnem sektorju največkrat pogojujejo upravičenost do nadomestila plače za čas stavke, če zaposleni stavkajo zaradi neizpolnjevanja ali kršitev določil kolektivne pogodbe. Primeroma npr. Kolektivna pogodba za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji v drugem odstavku 19. člena določa, da so delavci, upravičeni do nadomestila za čas stavke v višini plače, kot da bi delali, če stavkajo zaradi neizpolnjevanja določil kolektivne pogodbe in je kršitev pogodbe ugotovljena s strani pristojnih organov. Nadomestilo gre v breme delodajalca.

V zvezi s postopkom organiziranja in izvedbe stavke je pomembna tudi **prepoved, ki pa se nanaša na delodajalca**, in sicer zakon določa, da med stavko, organizirano po določbah zakona, delodajalec:

- ne sme zaposlovati novih delavcev, ki bi zamenjali stavkajoče.
- ne sme preprečevati delavcem, da bi sodelovali v stavki in
- ne sme uporabljati nasilnih ukrepov, da bi se stavka končala.

Edina možnost intervencije ali celo ukrepov za končanje stavke je predvidena v 15. členu ZStk, ki določa, da pristojni državni organ lahko sprejme nujne ukrepe, če niso zagotovljeni pogoji iz prvega odstavka 5. člena, prvega odstavka 7. člena in prvega odstavka 11. člena ZStk, če bi utegnili nastati neposredna nevarnost ali izjemno hude posledice za življenje in zdravje ljudi ali njihovo varnost in varnost premoženja ali druge nepopravljive posledice. Navedeno se lahko sprejme ob konkretni stavki, pri kateri je tudi že ugotovljena kršitev z zakonom zahtevanih pogojev in sprejeta ocena o možnosti nastanka neposredne nevarnosti ali izjemno hude posledice za življenje in zdravje ljudi ali njihovo varnost in varnost premoženja ali druge nepopravljive posledice.

Nadzor in sodno varstvo

Uporabo določb ZStk, kolektivnih pogodb in splošnih aktov, ki urejajo pravice in obveznosti v zvezi s stavko nadzoruje delovna inšpekcija.

Za presojo, ali je konkretna stavka zakonita ali ne, je mogoče v skladu s 6. členom Zakona o delovnih in socialnih sodiščih sprožiti kolektivni delovni spor pred delovnim sodiščem.

Upoštevanje predhodno navedena pravila, ki izhajajo iz ZStk, lahko resorno pristojna ministrstva ob upoštevanju specialne zakonodaje in določb sklenjenih kolektivnih pogodb podajo konkretne usmeritve glede ravnanja v času izvajanja stavke vsem javnim zavodom v njihovi pristojnosti.

S spoštovanjem,



Martina Vuk
Državna sekretarka